

RAN-2101002502030042

S.Y.B.A. (External) Examination April - 2026

Sanskrit Paper-4 : (Principle) Kavya Shastra

Mammatacharya Krut - Kavyaprakash :

Ullas 1 and 10 Dhananjay Krut - Dashrupakam Pratham Prakash and Niyat Chhanda

[Total Marks: 100

સૂચના : / Instructions (1) ઉપરોક્ત દર્શાવેલ વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી. Fill up strictly the above details on your answer book.	Seat No.: <table border="1"> <tr> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> </table> Student's Signature						

પ્ર-1. અ) નીચેનામાંથી પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. (ગમે તે પાંચ) 10

Answer the following questions in short (any five)

- 1) કાવ્યાપ્રકાશના પ્રથમ ઉલ્લાસમાં કયા કયા વિષયોની ચર્ચા છે?
 Which topics are discussed in kavyaprakash the frist (“उल्लास”)?
- 2) કવિની સૃષ્ટિ કેવી રીતે નિયમો વિનાની છે?
 How is the poet's creation without rules?
- 3) મમ્મટે આપેલ કાવ્ય લક્ષણ સંસ્કૃતમાં લખો.
 Write the poetic description given by mammata in Sanskrit.
- 4) “પતાકાસ્થાનક” એટલે શું? એક ઉદાહરણ આપો.
 What is “पताकास्थानक”? Give one example.
- 5) અર્થપ્રકૃતય: કેટલી? કઈ કઈ?
 How many types અર્થપ્રકૃતય:? Which?
- 6) માલિની છંદની વ્યાખ્યા અને અક્ષર સંખ્યા લખો.
 Write the definition and number of letters of 'malini'.
- 7) સ વાકયે એકસ્મિન યત્રાનેકાર્થતા ભવેત્ - કયા અલંકારનું લક્ષણ છે? ઉદાહરણ આપો.
 સ વાકયે એકસ્મિન યત્રાનેકાર્થતા ભવેત્। which alankara characteristic? give example.

પ્ર-1. બ) નીચે આપેલા અલંકાર લક્ષણ તથા ઉદાહરણ સહિત સમજાવો. (ગમે તે એક) 04

Explain the alankara giving characteristics and example (any one)

- 1) રૂપક 2) દિપક

પ્ર-1. ક) નીચે આપેલા શ્લોકોમાં અલંકાર ઓળખાવી સમજાવો. (ગમે તે એક) 03

Recognize and example the alankara in any one of the following verses:

- 1) અસ્યા: સર્ગવિધૌ પ્રજાપતિરભૂચ્ચંદ્રો નુ કાન્તિપ્રદઃ।
 શૃગારૈકરસઃ સ્વયં નુ મદનો માસો નુ પુષ્પાકરઃ।।

- 2) कृपणानां धनं नागानां फणमणिः केसराश्च सिंहानाम्।
कुलबालिकानां स्तनाः कुतः स्पृश्येन्तेडमृतानाम्।
- प्र-1. 5) नीचेના અલંકાર યુગ્મોમાંથી સામ્ય -ભેદ સમજાવો.(ગમે તે એક) 03
Compare and contrast any one of the following.
1) श्लेष - समासोक्ति
2) उपमा - उत्प्रेक्षा
- प्र-2. अ) કારિકા સાનુવાદ સમજાવો. (ગમે તે બે) 08
Explain karika (any two)
1) નિયતિકૃતનિયમરહિતાં હલાદૈકમયીમનન્યપરતન્ત્રામ ।
નવરસરૂચિરાં નિર્મિતિમાદ્ભૂતી ભારતી ક્વેર્જયતી ॥
2) કાવ્યં યશસઙ્કર્થકૃતે વ્યવહારવિદે શિવેતરક્ષતયે ।
સધઃ પરનિર્વૃત્તયે કાન્તાસમ્મિતતયોપદેશયુજે ॥
3) શક્તિર્નિપુણતા લોકશાસ્ત્રકાવ્યાધવેક્ષણાત ।
કાવ્યજ્ઞશિક્ષયાભ્યાસ ઇતિ હેતુસ્તદુદ્ભવે ॥
4) ઇદમુત્તમમતિશયિનિ વ્યઙ્ગ્યે વાચ્યાત ધ્વનિર્બુધેઃ કથિત ।
- પ્ર-2. બ) કારિકા સાનુવાદ સમજાવો. (ગમે તે બે) 08
Explain karika (any two)
1) શર્વાળી લાસ્યમસ્ય પ્રતિપદમપરં લક્ષ્મ કઃ કર્તુમીષ્ટે
નાટ્યાનાં કિન્તુ કિશ્ચિત્ પ્રગુણરચનયા લક્ષણં સઙ્કેષપામિ ॥
2) અન્યદ ભાવાશ્રયં નૃત્યં નૃત્તં તાલલયાશ્રયમ્ ।
આદ્યં પદાર્થાભિનયો માર્ગો દેશો તથા પરમ્ ॥
3) પ્રાસઙ્ગિકં પરાર્થસ્ય સ્વાર્થો યસ્ય પ્રસઙ્ગતઃ ।
સાનુબન્ધં પતાકાખ્યં પ્રકરી ચ પ્રદેશભાક્ ॥
4) ગર્ભસ્તુ દૃષ્ટનષ્ટસ્ય બીજસ્યાન્વેષણં મુહુઃ ।
દ્વાદશાઙ્ગઃ પતાકા સ્યાન્ ન વા સ્યાત્ પ્રાપ્તિસમ્ભવઃ ॥
- પ્ર-2. ક) નીચેના વાક્યોનું વિવરણ કરો. (ગમે તે એક) 04
Explain the following sentences (any one)
1) સામાન્યં વા વિશેષો વા તદન્યેન સમર્થ્યેતે
યત્ર સોઢર્થાન્તરન્યાસઃ સાધર્મ્યેણેતરેણ વા ॥
2) સાધર્મ્યમુપમા ભેદે ॥
- પ્ર-3. મમ્મટે આપેલ કાવ્યલક્ષણ સમજાવો. 20
Explain the poetic features given by mammata.
અથવા/OR
- પ્ર-3. કાવ્યશાસ્ત્રમાં કાવ્યપ્રકાશ અને મમ્મટનું સ્થાન વિશે ચર્ચા કરો.
Write the given by mammta describing the objectives of poetry and discuss them.

પ્ર-4. દશરૂપકનું મહત્વ સમજાવી, નાટકની ઉત્પત્તિ અંગે ભારતીય મતની ચર્ચા કરો. 20
State the importance of dashrupaka, discuss the Indian view of the origin of drama.

અથવા/OR

પ્ર-4. દશરૂપકગ્રંથ રચનાનું પ્રયોજન જણાવો.
Purpose of the composition of the dashrupaka granth.

પ્ર-5. ટૂંકનોંધ લખો. (ગમે તે બે) 20

Write notes any Two.

- 1) કાવ્યના પ્રકાર.
Types of poetry.
 - 2) કાવ્યમાં અલંકારનું મહત્વ.
The importance of alankara in poetry.
 - 3) ભારતીય નાટ્યશાસ્ત્રની પરમ્પરા.
Indian dramatic tradition.
 - 4) ધનંજયનું જીવન.
Dhananjay's life.
-